

Ελπίδα, διακονία και σωτηρία*

Του Γεωργίου Α. Τσανανά

Προσεγγίσαμε την ελπίδα και τη διακονία από αρκετές πλευρές. Η εκ νέου ανακάλυψη της πρώτης είναι προφανής. Το είπε κάποιος πολύ χαρακτηριστικά: «Η χριστιανική ελπίδα είναι το τελευταίο χάρισμα, που ως την εποχή μας είχε μείνει κρυμμένο· η εκ νέου ανακάλυψή του αποτελεί τη δωρεά του Ευαγγελίου στην εποχή μας». Κάτι παρόμοιο θα μπορούσε να λεχθεί και για τον δυναμισμό της διακονίας. Ως ένας πρόσφορος τρόπος για οργανική συσχέτισή τους με τη σωτηρία κρίθηκε να προηγηθεί ανακεφαλαίωση μερικών από τα κύρια σημεία τους ξεχωριστά.

α'. Ελπίδα

1. Η ελπίδα δεν είναι ούτε περιθωριακός ούτε πολυτελής τρόπος και λειτουργία ύπαρξης, αλλά καθολικός. Είμαι χριστιανός σημαίνει είμαι άνθρωπος που ελπίζω αλλιώς.
2. Τι ελπίζει ο χριστιανός; Ελπίζει και συνάμα αγωνίζεται ώστε ό,τι είπε, έκανε και υποσχέθηκε ο Ιησούς να συνεχίζεται, να πραγματοποιείται με συνέπεια, ένταση και πιο φανερά.
3. Πως; Αμφισβητώντας στο όνομα του Ερχομένου ό,τι είναι αντίθετο στην κίνηση προς αυτόν, ό,τι δηλαδή είναι αντιανθρώπινο και απάνθρωπο, και συνάμα επινοώντας και υποστηρίζοντας ό,τι προάγει τη ζωή και την πορεία προς τα εμπρός.
4. Ο Χριστός, ως ιστορική μορφή και ως συνεχής παρουσία στην ιστορία και τη ζωή, κυρίως ως ο Σταυρωθείς και Αναστάς, είναι η αρχή, το θεμέλιο, η εγγύηση και η συναρπαστική κλήση για ελπίδα.
5. Η ελπίδα είναι βλέπουσα, σοφή, αγωνιστική, στρατευμένη, απροσκύνητη, υπομονετική, προσγειωμένη, μελλοντοστρεφής, θεοφαντική.
6. Γεννιέται από την πίστη και τις επαγγελίες του Θεού, είναι το «αίμα της πίστεως» και η «θέρμη» της αγάπης. Χωρίς την ελπίδα η πίστη είναι κοντόφθαλμη και η αγάπη χωλή.
7. Η ελπίδα ελπίζει για όλους και για όλα. Ζει στα σπλάχνα της Εκκλησίας, που είναι κοινότητα ελπίζόντων. Απ' αυτού εξορμά και «μολύνει» τον κόσμο για το νέο, για το άγνωστο, είναι ερωτευμένη με την επιτυχία, αποτελεί το πάθος για το δυνατό αλλά και για το αδύνατο – κατά τα κοινά ανθρώπινα κριτήρια.
8. Η ελπίδα είναι ελπίδα για τη γη, πάνω στην οποία στήθηκε ο σταυρός του Χριστού και άνοιξε τον δρόμο για την «καινή κτίση», που δεν αρχίζει μετά το κατώφλι του θανάτου και πίσω από την αυλαία αυτού του κόσμου, αλλά μετά από το κάθε βήμα μας, που συντονίζεται στην συμπορεία με τον Χριστό.
9. Η αυθεντική ελπίδα είναι έμπρακτη. Όσο περισσότερη έμπρακτη ελπίδα τόσο περισσότερο κουράγιο για πορεία, που μεταφέρει τα σημάδια της ελπίδας παραπέρα και μακριά από την επικίνδυνη ζώνη των «ρεαλιστών» και των απελπισμένων.
10. Η ζωή της ελπίδας χρειάζεται τόλμη. Μια τόλμη που στοιχίζει αλλά και που αξίζει, γιατί μόνον έτσι διαγράφεται στον ορίζοντα της ζωής και της ιστορίας κάποιο φως, ότι η ζωή έχει νόημα, και μάλιστα με το παραπάνω.

11. Όποιος ελπίζει ζει έντονα, γνωρίζει νέες πτυχές της ζωής, απελευθερώνεται και απελευθερώνει, δημιουργεί· η ζωή και η δράση του έχουν άλλη ποιότητα, είναι πρωτοπόρος, διαβάζει τη ζωή και την ιστορία όχι μόνον με ό,τι έχει ως τώρα καταγραφεί, αλλά και με ό,τι μπορεί να έλθει ως απροσδόκητο, απρόβλεπτο, νέο και άγνωστο – μέχρι τώρα – από την άπειρη αγάπη του ακατάληπτου στην ουσία του Θεού, που είναι, εν Χριστώ, το απόλυτο μέλλον του ανθρώπου.
12. Η ελπίδα δεν μπορεί να ανεχθεί τη μομφή ότι είναι φτηνή ουτοπία, κι αυτό διότι δεν τείνει προς κάτι «που δεν έχει τόπο», αλλά προς κάτι που «ακόμα δεν έχει τόπο». Ο «τόπος» της είναι το ελπιζόμενο μέλλον, όπως το άνοιξε ο Χριστός, στόχος της δε το μέλλον αυτό να ενεργήσει μέσα στον κόσμο.
13. Πέρα από τα παραπάνω, η ελπίδα – καθώς ζει με το όραμα του πληρώματος των εσχάτων – βάζει ερωτηματικά στις κάθε φορά πραγματώσεις της πίστης, στην Παράδοση, στην εκκλησιαστική κατάσταση και δράση, απελευθερώνει για διάλογο, ακόμα και με άθεους, βοηθεί για πληρέστερη θεογνωσία, βοηθεί για σωτήρια θεολογική και εκκλησιαστική αυτοκριτική.

β'. Διακονία

1. Η διακονία αποτελεί τον έμπρακτο και πιο πειστικό τρόπο παρουσίας και μαρτυρίας της στηριγμένης στην πίστη και εκφραζόμενης με την αγάπη ελπίδας και εκδήλωση της ευγνωμοσύνης των διακονούντων προς τον Θεό για όσα τους χάρισε.
2. Το διακονικό στοιχείο ανήκει στα πρωταρχικότερα γνωρίσματα της εκκλησιαστικής ζωής και αποτελεί τον σκοπό και το τέρμα της θεολογίας. Στην ανάγκη η Εκκλησία μπορεί να ζήσει για ένα διάστημα χωρίς θεολογία, όχι όμως και χωρίς διακονία.
3. Η διακονία βασίζεται στον διακονήσαντα και μέχρι «τερμάτων αιώνος» παρόντα και δρώντα ανάμεσά μας σταυρωθέντα και αναστάντα Χριστόν, εμψυχώνεται δε από το Άγιο Πνεύμα, που διανέμει τα χαρίσματα, τα οποία είναι διακονήματα θεόδοτα και θεοφιλή και που φιλόνητα οικοδομούν το σώμα της Εκκλησίας και υπηρετούν τη σωτηρία του κόσμου ολόκληρου.
4. Η για πολλούς ιστορικούς λόγους αμφισβητούμενη χριστιανικότητα μπορεί με αυθεντική διακονία να γίνει και πάλι αξιόπιστη. Οι περισσότεροι από τους αρνητές της καθιδρυματικής Εκκλησίας και των πάγιων και άκαμπτων μορφών χριστιανικής μαρτυρίας σεβάσθησαν το πρόσωπο του Χριστού. Στους αληθινά διακονούντες χριστιανούς μπορούν να δουν απτή την παρουσία του Χριστού στον άνθρωπο και στον κόσμο. Διότι αρχέτυπο της διακονίας είναι ο Ιησούς, και όποιος τον ακολουθεί είναι διάκονος του, και αντίστροφα.
5. Ο ορίζοντας της διακονίας είναι, λόγω της σχέσης της προς την ελπίδα, πέρα για πέρα ανοιχτός. Με τη φαντασία και τη δύναμη της αγάπης η διακονία είναι σε θέση να προσαρμόζεται στη ρευστότητα και πολλαπλότητα του σύγχρονου κόσμου και να παίρνει μορφές ζωντανής παρουσίας με ταπείνωση, αλλά και δύναμη, εφευρετικότητα και γνησιότητα.
6. Κυρίως η διακονία υπηρετεί την αλλαγή, προσωπική και κοινωνική, καθώς με την πειστική της πράξη κομίζει στους ανθρώπους και στον κόσμο ολόκληρο κάτι από τον τα πάντα μεταβάλλοντα προς το αγαθό Θεόν, προ πάντων τη φιλόνητη αγάπη του. Αφυπνίζει έτσι εμπιστοσύνη σ' αυτόν, που είναι το μόνο βέβαιο μέλλον του ανθρώπου και στον οποίο μπορεί να στηρίξει τη χαρά του, τον πόνο του, τα όνειρά του και τη δικαίωση της δημιουργικότητάς του.

7. Τέλος, η διακονία με την τόλμη και την επαναστατικότητα της – που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αυτοθυσία – φέρνει στον επαναστατημένο και σπαρασσόμενο κόσμο μας, που πασχίζει με οδύνη να περάσει σε κάποια ανώτερη βαθμίδα ανθρωπιάς, σωτήρια κρίση, άρνηση του αρνητικού, φως για σωστή διάγνωση, έμπνευση και δύναμη για έξοδο και για δημιουργικά θετικά βήματα.

γ'. Σωτηρία

Κατα τη βιβλική αντίληψη, την αυθεντική χριστιανική γενικά, η σωτηρία είναι βέβαια λύτρωση από κάτι, αλλά συνάμα και για κάτι. Δεν είναι μόνον σωτηρία της ψυχής, αλλά και του σώματος, που θα αναστηθεί μετά θάνατον κατά την κοινήν ανάσταση. Αντί για αθανασία μιλάμε στη θεολογία σήμερα για πλήρωμα και για ανάσταση. Η κάθαρση, ο αγώνας κατά των παθών, κατά του διαβόλου, των «έργων» και των «δυνάμεών» του, δηλαδή ενάντια σε όλες τις αρνητικές μορφές ζωής που αλλοτριώνουν τον άνθρωπο, εμπεριέχονται στην έννοια της σωτηρίας. Πάλι κατά της ύλης και του σώματος βέβαια όχι! Περισσότερο όμως ο όρος «σωτηρία» έχει θετικό νόημα. Ας το δούμε με συντομία.

Θα μας διαφώτιζε αρκετά, αν συνειδητοποιούσαμε το περιεχόμενο του παλαιοδιαθηκικού *Shalom*, που φτωχά αποδόθηκε στα ελληνικά με τη λέξη «ειρήνη». Το *Shalom* εκφράζει μια κατάσταση προσωπικής και κοινωνικής ζωής, που δεν είναι κάτι το ατομικό, μη υλικό και ρηχό «πνευματικό». Είναι θετική κατάσταση ειρήνης, πλήρους χαράς, αγάπης, ανθρώπινης κοινότητας, κοινωνικής αρμονίας, ζωντανής δικαιοσύνης. Σημαίνει, ακόμα, υγεία, ευημερία, συνανθρωπιά, ευλογία, πληρότητα ζωής, ευτυχία· επίσης καταλλαγή, ελευθερία και ελπίδα. Γενικά είναι η σωστή, η σώα και ομαλή, κατάσταση όλων των πραγμάτων και σχέσεων, προ πάντων προς τον Θεό.

*

Στα εξής θα μπορούσε ίσως να συμπυκνωθεί όλη η μελέτη: Ελπίδα και διακονία συνδέονται αμεσότατα με τον Σωτήρα Χριστό και τη ζωή, την ιστορία και το μέλλον του ανθρώπου. Η ελπίδα κρατάει ανοιχτό και φωτεινό τον ορίζοντα και ζωντανές τις προϋποθέσεις για τη σωτηρία· αυτές τις ενεργοποιεί η διακονία, που αποτελεί τον αυθεντικό και απτό δρόμο προς τη σωτηρία. Χωρίς ελπίδα και διακονία δεν υπάρχει σωτηρία.

¹ Δημοσιεύθηκε στο: *Ελπίδα, διακονία και σωτηρία (Δυναμικότητα και στράτευση του Χριστιανισμού σήμερα)*, Θεσσαλονίκη 1975, σσ.70 (αυτοέκδοση). Β' έκδοση, Αθήνα 1980 (έκδ. «Μήνυμα»)